

VYTAUTO DIDŽIOJO UNIVERSITETAS

TEISĖS INSTITUTAS

Paulius Svirskis

**AR LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISĖS NORMOS SUDARO
PAKANKAMAS SĄLYGAS PATRAUKTI ASMENĮ ATSAKOMYBĖN
UŽ NETEISĖTĄ KOMERCINĖS PASLAPTIES PANAUDOJIMĄ?**

Teisės magistro darbas
Teisės vientisųjų studijų programa

Vadovas: dr. Jurgita Grigienė

Apginta:

Direktorius doc.dr. Stasys Šedbaras 2008-06-__

KAUNAS 2008

TURINYS

ĮVADAS.....	3
1. KOMERCINĖS PASLAPTIES SAŲOKA	4
2. PATRAUKIMO ATSAKOMYBĖN UŽ NETEISĖTĄ KOMERCINĖS PASLAPTIES PANAUDOJIMĄ SĄLYGOS	5
2.1. Civilinė atsakomybė už neteisėtą komercinės paslapties įgijimą, atskleidimą ar kitokį panaudojimą.....	6
2.2. Drausminė atsakomybė už neteisėtą komercinės paslapties įgijimą, atskleidimą ar kitokį panaudojimą.....	9
2.3. Administracinė atsakomybė už neteisėtą komercinės paslapties įgijimą, atskleidimą ar kitokį panaudojimą.....	12
2.4. Baudžiamoji atsakomybės už neteisėtą komercinės paslapties įgijimą, atskleidimą ar kitokį panaudojimą.....	14
3. ATSAKOMYBĖS NETAIKYMAS	16
IŠVADOS IR PASIŪLYMAI	19
SUMMARY	20
LITERATŪROS SĄRAŠAS	23

IVADAS

Augant informacijos svarbai bei vertei versle praktiškai visos įmonės susiduria su komercinėmis paslaptimis bei jų išsaugojimo problemomis. Kai kurios iš jų gerai žino apie komercinių paslapčių svarbą ir tam tikroms technologijoms apsaugoti remiasi išimtinai įstatymų, reguliuojančių komercinių paslapčių apsaugos klausimus, nuostatomis. Tačiau daugelis įmonių apie jas suvokia, kad turėjo vertingos informacijos, bet nesugebėjo jos išsaugoti.

Todėl daugelis valstybių išleidžia teisės normas, kurios sudarytų sąlygas savininkams išsaugoti savo komercines paslaptis bei apginti pažeistus teisėtus interesus, jeigu komercinės paslaptys atskleidžiamos ar naudojamos neteisėtai.

Ne išimtis yra ir Lietuva.

Šiuo metu teisės normos Lietuvoje už neteisėtą komercinės paslapties atskleidimą numato tiek civilinę, tiek drausminę, tiek administracinę, tiek baudžiamąją atsakomybę. Šios atsakomybės rūšys skiriasi savo sąlygomis bei taikymo sritimis, todėl šio darbo tikslas ir pagrindinis uždavinys yra išsiaiškinti, ar Lietuvos Respublikos teisės normos sudaro pakankamas sąlygas patraukti asmenį atsakomybėn už neteisėtą komercinės paslapties panaudojimą.

Kadangi komercinės paslapties institutas Lietuvos teisės aktuose įtvirtintas palyginti neseniai, darbe bus remiamasi ir užsienio šalių praktika nustatant atsakomybės už komercinės paslapties neteisėtą panaudojimą sąlygas.

Siekiant atsakyti į pagrindinį šio darbo klausimą pasirinktas tyrimo metodas yra oficialių, statistinių ir verbalinių dokumentų analizė.

1. KOMERCINĖS PASLAPTIES SĄVOKA

Lietuvos Respublikos teisės aktuose komercinės paslapties sąvoka pirmą kartą pateikta 1999 m. kovo 23 d. priimtame naujame LR Konkurencijos įstatyme. “Komercine paslaptimi” minėtas įstatymas įvardijo ūkio subjektui priklausančią ir viešai neatskleistą techninę, technologinę, komercinę ar organizacinę informaciją, dėl kurios slaptumo išsaugojimo ūkio subjektas imasi tam tikrų priemonių, išskyrus informaciją, kuri pagal Lietuvos Respublikos įstatymus negali būti laikoma komercine paslaptimi¹.

Toks apibrėžimas nėra pakankamai aiškus. Vadovaujantis tokiu apibrėžimu, pavyzdžiui, informacija apie firmos savininką, kuris buvo teistas už pirkėjų apgaulę, būtų galima pavadinti komercine paslaptimi. Be abejo, atskleisti tokią informaciją būtų žalinga šio asmens verslui, ir jis saugo šią informaciją. Bet argi tai komercinė paslaptis? Tai netgi nėra komercinė informacija.

Aiškesnė ir tikslesnė komercinės paslapties sąvoka pateikiama nuo 2001 m. liepos 01 d. galiojančiame Lietuvos Respublikos civiliniame kodekse (toliau – CK).

Pagal CK 1.116 str. 1 d. informacija laikoma komercine (gamybine) paslaptimi, jeigu turi tam tikrą ar potencialią komercinę (gamybinę) vertę dėl to, kad jos nežino tretieji asmenys ir ji negali būti laisvai prieinama dėl šios informacijos savininko ar kito asmens, kuriam savininkas ją yra patikėjęs, protingų pastangų išsaugoti jos slaptumą².

Iš apibrėžimo matyti, kad komercinės paslapties objektai gali būti labai įvairūs. Svarbu suprasti, kad nėra baigtinio jų sąrašo. Taip yra dėl šiuolaikinio verslo kintamumo ir besiplečiančio konfidencialios (ypač netechninės ir nemokslinės) informacijos rato.

Kokia kiekvieno konkretaus subjekto turima informacija yra komercinė, gali nuspręsti tik pats subjektas (jo atitinkamas organas), įvertinęs turimą informaciją, atsižvelgdamas į įstatymų reikalavimus³. Pavyzdžiui, Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatyme nurodoma, kad bendrovės valdyba nustato informaciją, kuri laikoma bendrovės komercine (gamybine) paslaptimi⁴.

---

¹ LR konkurencijos įstatymas, Žin. (1999, Nr. 30-856), 3 str. 19 d.

² LR Civilinis kodeksas, Žin. (2000, Nr. 74-2262), 1.116 str. 1 d.

³ Valentinas Mikelėnas ir kiti, *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras*, Pirmoji knyga, Bendrosios nuostatos (Vilnius: Justitia, 2001), p. 238.

⁴ LR Akcinių bendrovių įstatymas, (oficialus tekstas su pakeitimais iki 2007 m. sausio mėn. 12 d.), Žin. (2000, Nr. 64-1914), 34 str. 3 d.

Galima išvardinti tokius, dažniausiai pasitaikančius komercinės paslapties objektus: apdirbimo procesai, aromatai, cheminės formulės, filmų siužetai (idėjos), fokusu technika, fotojuostų ir kino juostų apdirbimas, idėjos, kompiuterių dalys, kompiuterių programinė įranga, kosmetikos formulės, kvapai, maisto formulės, maisto paruošimo ypatumai, mechanizmai ir sudedamosios mechanizmų dalys, muzikinės kompozicijos, nepatentuoti išradimai, projektai, sumanymai.

Be to, komercine paslaptimi gali būti: rinkos strategijos, duomenys apie turimas lėšas ir jų naudojimą, kainų skaičiavimo technika, kreditavimo ir mokėjimo sąlygos, prekių ir paslaugų sutartinės kainos, bendrovės apyvartos duomenys, duomenys apie tiekėjus ir vartotojus (pirkėjus).

Tačiau komercinės paslapties objektų sąrašas nėra beribis. Komercine (gamybine) paslaptimi negali būti laikoma informacija, kuri pagal įstatymus turi būti vieša.

2. PATRAUKIMO ATSAKOMYBĖN UŽ NETEISĖTĄ KOMERCINĖS PASLAPTIES PANAUDOJIMĄ SĄLYGOS

Kaip minėta, šiuo metu Lietuvos Respublikos teisės aktai numato civilinę, drausminę, administracinę ir baudžiamąją atsakomybę komercinės paslapties neteisėtą įgijimą, atkleidimą ar kitokį panaudojimą.

Visais atvejais būtina nustatyti tam tikras sąlygas, be kurių visumos atsakomybė nebus galima.

Esminė iš atsakomybės sąlygų, reikalingų visoms atsakomybės formoms – informacija turi būti laikoma komercine paslaptimi. Kitokio pobūdžio informacija tiesiogiai įstatymų nėra saugoma.

Iš komercinės paslapties apibrėžimo matyti, kad įstatymas skiria šiuos esminius komercinės paslapties požymius, esant kurių visumai informacija bus laikoma komercine paslaptimi:

- 1) nevieša informacija. Viešai prieinama informacija, kuri yra natūraliai viešai prieinama arba kurią priskirti komercinei paslapčiai draudžia įstatymai nebus komercine paslaptimi.
- 2) saugojama informacija. Informacijos apsaugos procedūros yra pagrindinis bandymų išlaikyti šią informaciją paslapyje įrodymas. Tokių procedūrų taikymas, remiantis apibrėžimu, leidžia informaciją apibrėžti kaip komercinę paslaptį. Viena iš tokių priemonių yra vidaus tiesės aktų

priėmimas ir taikymas⁵. Jais uždraudžiama darbuotojui skleisti informaciją, sudarančią asmens komercinę paslaptį.

- 3) informacija, turinti komercinę vertę. Tam tikros informacijos vertė yra susijusi su jos naujumu. Kad informacija būtų ginama kaip komercinė paslaptis, ji turi būti nauja. Tai reiškia, kad tokia informacija negali būti viešai prieinama. Naujumo nebuvimas leidžia daryti išvadą, kad informacija jos savininkui nesuteikia jokio komercinio pranašumo prieš konkurentus, ir todėl ši informacija neturi dabartinės ar potencialios komercinės vertės. Ar konkretūs duomenys turi komercinę vertę, parastai yra įrodinėjimo dalykas, bet tam tikrais atvejais dėl informacijos naudingumo nesiginčijama, tai yra, pripažįstama, kad ji visada turi komercinę vertę. Pavyzdžiui, pripažįstama, kad duomenys apie paslaugų tiekėjus ir vartojus, jų atliekamas operacijas, turinę padėtį gali būti laikomi komercine paslaptimi⁶.

Analogišką praktiką formuoja ir Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, teigdamas, kad ar pašaliniam asmeniui perduota informacija yra asmens komercinė paslaptis, priklauso nuo to, asmuo priėmė sprendimą dėl konkrečių duomenų pripažinimo komercine paslaptimi, ar nustatė jų saugojimo ar naudojimo tvarką, taip pat, ar įstatymai tokios informacijos nepriskiria prie viešosios informacijos⁷.

Kaip matyti, komercinės paslapties ypatumas yra tas, kad jos teisinės gynybos galimybės tikrinamos ne išankstine tvarka, bet tik kai pažeista ar ginčijama teisė į komercinę paslaptį ir reikia nustatyti, ar tokia teisė apskritai buvo.

2.1. Civilinė atsakomybė už neteisėtą komercinės paslapties įgijimą, atskleidimą ar kitokį panaudojimą

Civilinė atsakomybė – turtinė prievolė, kurios viena šalis turi teisę reikalauti atlyginti nuostolius (žalą) ar sumokėti netesybas (baudą, delspinigius), o kita šalis privalo atlyginti padarytus nuostolius (žalą) ar sumokėti netesybas (baudą, delspinigius)⁸.

Lietuvos Respublikos CK 1.116 str. 2 d. įtvirtinta nuostata, kad komercinė paslaptis ginama šio kodekso nustatytais būdais. Šio straipsnio 3 dalyje numatyta, kad asmenys,

⁵ G.Z. p. AB “Parax bankas”, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (2006, Nr. 3K-3-499/2006).

⁶ Ušpalienė R. *Komercinė paslaptis ir jos sauga* (Vilnius: Lietuvos informacijos institutas, 1997).

⁷ G.Z. p. AB “Parax bankas”, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (2006, Nr. 3K-3-499/2006).

⁸ LR Civilinis kodeksas, Žin. (2000, Nr. 74-2262), 6.245 str. 1 d.

neteisėtais būdais įgiję informaciją, kuri yra komercinė (gamybinė) paslaptis, privalo atlyginti padarytus nuostolius. Pareigą atlyginti padarytus nuostolius taip pat turi darbuotojai, kurie pažeisdami darbo sutartį atskleidė komercinę (gamybinę) paslaptį, ar kitokios sutarties šalis, atskleidusi gautą komercinę paslaptį pažeisdama sutartį. Šiuo atveju bus taikomos civilinio, bet ne darbo kodekso normos⁹.

Civilinė atsakomybė kyla, kai yra visos toliau išvardintos sąlygos:

- 1) neteisėti veiksmai;
- 2) kaltė;
- 3) priežastinis ryšys;
- 4) žala.

Viena iš sąlygų atsirasti civilinei atsakomybei – įstatymuose ar sutartyje nustatytos pareigos (neteisėtas neveikimas) neįvykdymas arba veiksmų, kuriuos įstatymai ar sutartis draudžia atlikti (neteisėtas veikimas) padarymas, arba pažeidimas bendro pobūdžio pareigos elgtis atidžiai ir rūpestingai¹⁰.

Neteisėtus veiksmus civilinės atsakomybės atveju turi įrodyti ieškovas. Tai paprastai daroma analizuojant elgesį asmens, dėl kurio veiksmų ar neveikimo atsirado žala.

Įstatymai gali nustatyti, kad žalą privalo atlyginti asmuo, kuris tos žalos nepadarė, bet yra atsakingas už žalą padariusio asmens veiksmus (netiesioginė civilinė atsakomybė). Pavyzdžiui, darbdavys (juridinis asmuo) atsako už žalą, padarytą dėl jo darbuotojų kaltės, atstovaujamas asmuo atsako už savo atstovo, vykdančio pavedimą, padarytą žalą¹¹.

Civilinė atsakomybė dėl komercinės paslapties pažeidimo atsiranda tik tais atvejais, jeigu įpareigotas asmuo kaltas. Ši civilinės atsakomybės sąlyga yra preziumuojama, todėl jos ieškovas įrodinėti neprivalo.

Kaltė gali pasireikšti tyčia arba neatsargumu. Laikoma, kad asmuo kaltas, jeigu atsižvelgiant į prievolės esmę bei kitas aplinkybes jis nebuvo tiek rūpestingas ir apdairus, kiek atitinkamomis sąlygomis buvo būtina¹². Kadangi kaltė yra preziumuojama, pats žalos padarymo faktas leidžia daryti išvadą dėl kaltės buvimo. Todėl konstatuoti, kad kaltės nėra, galima tik kai atsakovas įrodo bent vieną įstatyme numatytą pagrindą, kai žala pateisinama ir civilinė atsakomybė netaikoma¹³.

⁹ Valentinas Mikelėnas ir kiti, *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras*, Pirmoji knyga, Bendrosios nuostatos (Vilnius: Justitia, 2001), p. 239.

¹⁰ LR Civilinis kodeksas, Žin. (2000, Nr. 74-2262), 6.246 str. 1 d.

¹¹ Ten pat, 6.264, 6.265 str.

¹² Ten pat, 6.248 str.

¹³ Valentinas Mikelėnas ir kiti, *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras*, Šeštoji knyga, Prievolių teisė (I) (Vilnius: Justitia, 2003), p. 340.

Atlyginami tik tie nuostoliai, kurie susiję su veiksmis (veikimu, neveikimu), nulėmusiais skolininko civilinę atsakomybę tokiu būdu, kad nuostoliai pagal jų ir civilinės atsakomybės prigimtį gali būti laikomi skolininko veiksmų (veikimo, neveikimo) rezultatu. Tai yra civilinė atsakomybė galima tik tuo atveju, kai komercinės paslapties savininko nuostolius lėmė būtent komercinės paslapties neteisėtas panaudojimas, o ne kiti faktoriai.

Aiškindamas priežastinio ryšio kaip civilinės atsakomybės sąlygos turinį Lietuvos Aukščiausiasis Teismas formuoja praktiką, kad ryšys tarp neteisėtų veiksmų ir žalos yra sąsaja tarp neteisėto veikimo ir asmeniui atsiradusios turtinės ar neturtinės žalos bei nuostolių, kuri rodo, kad žala yra neteisėto veikimo pasekmė. Ji gali būti susijusi artimesniu ryšiu, betarpiškai arba gali būti ryšys tolimesnis, kai neteisėtas veikimas netiesiogiai turi įtakos žalos atsiradimui. Civilinėje atsakomybėje pripažįstamas atsakomybės pagrindas ir netiesioginis priežastinis ryšys, kai žala atsiranda ne betarpiškai iš neteisėtų veiksmų, bet yra pakankamai susijęs su žalingomis pasekmėmis. Svarstant, kokio laipsnio netiesioginis priežastinis ryšys yra svarbus civilinei atsakomybei, reikia vadovautis tuo, kad priežastinis ryšys yra civilinės atsakomybės sąlyga, jei nustatyta, kad žala yra neteisėtų veiksmų rezultatas. Tai reikštų, kad neteisėti veiksmai nelėmė, bet pakankamu laipsniu sąlygojo žalos atsiradimą. Toliau Lietuvos Aukščiausiasis teismas nurodė, kad teisėje priimta nuostata, kad faktiškai egzistuojanti aplinkybė, kuri neturėjo esminės reikšmės žalai atsirasti, yra vertinama kaip teisiškai nereikšminga. Tarp neteisėto veikimo ir žalos egzistuojantis tokio pobūdžio ryšys, nepakankamas teisei atsakomybei, kaip pernelyg nutolęs, vadinamas atsitiktiniu¹⁴.

Bendraja prasme žala yra asmens turto netekimas arba sužalojimas, turėtos išlaidos (tiesioginiai nuostoliai), taip pat negautos pajamos, kurias asmuo būtų gavęs, jeigu nebūtų buvę neteisėtų veiksmų. Piniginė žalos išraiška yra nuostoliai¹⁵.

Nuostoliais komercinės paslapties neteisėto įgijimo atveju laikomos paslapčiai sukurti, tobulinti, naudoti turėtos išlaidos bei negautos pajamos. Pajamos, gautos neteisėtai naudojant komercinę (gamybinę) paslaptį, laikomos nepagrįstu praturtėjimu, tai yra, tokios pajamos turėtų būti gražintos asmeniui, kurio komercinę paslaptį panaudojus jos yra gautos¹⁶.

Pažymėtina, kad civilinė atsakomybė už neteisėtą komercinės paslapties naudojimą šiuo metu yra vienintelė atsakomybės rūšis, kuri gali būti pritaikyta juridiniams asmenims.

---

¹⁴ B. Leskauskas ir kt. p. S. Bylinskienė, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (2002, Nr. 3K-3-614/2002).

¹⁵ LR Civilinis kodeksas, Žin. (2000, Nr. 74-2262), 6.249 str. 1 d.

¹⁶ Ten pat, 6.237 str.

Todėl ši atsakomybė rūšis yra ypač svarbus komercinių paslapčių teisės institutų, nes dažniausia naudosis iš komercinių paslapčių neteisėto naudojimo turi juridiniai asmenys (paprastai komercinės paslapties savininko konkurentai), tuo pačiu paprastai tik jei turi pakankamai finansinių išteklių ir gali kompensuoti komercinės paslapties savininko patirtus nuostolius dėl komercinės paslapties pagrobimo.

Nors Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas numato aiškias civilinės atsakomybės už komercinių paslapčių neteisėtą naudojimą sąlygas, tačiau civilinių bylų dėl nuotolių pagal CK 1.116 str. atlyginimo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nėra pasiekę. Todėl galima daryti dvejopą išvadą – komercinių paslapčių neteisėto naudojimo atvejų beveik nėra, arba nukentėjusieji vengia kreiptis į teismus dėl žalos atlyginimo dėl neteisėto naudojimosi komercine paslaptimi.

Nukentėjusiųjų vengimą kreiptis į teismą būtų galima paaiškinti tuo, kad įrodyti atsakovo neteisėtus veiksmus, priežastinį ryšį ir atlygintinos žalos dydį yra sudėtinga, kadangi vystantis informacinėms technologijoms sudėtinga nustatyti aiškią ribą tarp asmenų išsilavinimo, įgūdžių bei patirties iš vienos pusės ir savininko komercinės paslapties iš kitos.

Analogiškų išvadų buvo prieita ir užsienio šalyse. Pavyzdžiui, Amerikos kongresas pastebėjo, kad dauguma kompanijų nekelia civilinių bylų, nes atsakovams sprendimas dėl civilinės atsakomybės praktiškai neigiamų pasekmių nesukelia arba nėra finansinių išteklių vesti bylai, arba kompanijos neturi komercinės paslapties pagrobimo ištyrimo galimybių. Be to, net jeigu kompanija iškelia bylą, atsakovai priteistus nuostolius nuraško kaip verslo vykdymo kaštus¹⁷. Tai dar kartą parodo, kad komercinėms paslaptims apsaugoti būtina nustatyti ne tik civilinę atsakomybę už jų neteisėtą naudojimą.

2.2. Drausminė atsakomybė už neteisėtą komercinės paslapties įgijimą, atskleidimą ar kitokį panaudojimą

Pagal Lietuvos Respublikos darbo kodeksą darbdavys turi teisę savo iniciatyva nutraukti darbo sutartį be įspėjimo ir nemokėdamas jokių išėitinių kompensacijų, jeigu darbuotojas vieną kartą šiurkščiai pažeidžia darbo pareigas¹⁸. Šiurkščiu darbo pareigų

---

¹⁷ Halligan R.M., *The Economic Espionage Act Of 1996: The Theft Of Trade Secrets Is Now A Federal Crime* (1996-1997); <<http://my.execpc.com/~mhallign/crime.html>> [2008-05-02].

¹⁸ LR Darbo kodeksas, Žin. (2002, Nr. 64-2569), 136 str. 3 d. 2 p.

pažeidimu, be kita ko, laikoma komercinių paslapčių atskleidimas arba jų pranešimas konkuruojančiai įmonei¹⁹.

Taigi, darbdavys turi teisę taikyti drausminę atsakomybę ir atleisti darbuotoją iš darbo, jeigu pastarasis atskleidžia darbdavio komercinę paslaptį arba praneša ją konkuruojančiai įmonei.

Pažymėtina, kad darbdavys, atleisdamas darbuotoją už komercinės paslapties atskleidimą ar pranešimą konkuruojančiai įmonei, privalo laikytis drausminių nuobaudų skyrimo taisyklių²⁰, tai yra, prieš skirdamas drausminę nuobaudą, darbdavys turi pareikalauti, kad darbuotojas raštu pasiaiškintų dėl darbo drausmės pažeidimo. Toks pasiaiškinimas turi būti pateiktas per darbdavio nustatytą terminą. Terminas pasiaiškinimui pateikti turi būti protingas, tai yra, būtina atsižvelgti į įvykį, ar aplinkybes, esančias tyrimo objektu ir galinčias sudaryti pagrindą paskirti drausminę nuobaudą, jų apimtį, būtinumą pasitikrinti aplinkybes pagal dokumentus, raštus ar kitus informacijos šaltinius bei kt. Kiekvienu atveju protingo termino trukmė yra fakto klausimas.

Kaip matyti iš DK 235 str. formuluotės, jame pateikiamas ne baigtinis šiurkščių darbo pareigų pažeidimų sąrašas. DK 235 str. 2 d. 11 p. numatyta, kad šiurkščiais darbo pareigų pažeidimais laikomi ne tik pažeidimai, nurodyti DK 235 str. 2 d. 1-10 p., bet ir kiti nusižengimai, kuriais šiurkščiai pažeidžiama darbo tvarka. Pastarųjų sąrašas DK nėra pateiktas. Pagal DK 235 str. 2 d. 11 p. šiurkščiu darbo pareigų pažeidimu gali būti laikomas ir nusižengimas, kuris atsižvelgiant į DK 235 str. 2 d. 1-10 p. išdėstytą įstatymų leidėjo poziciją dėl darbo drausmės pažeidimų vertinimo, pagal savo pobūdį, pasekmes, darbuotojo kaltės laipsnį ir kitas reikšmingas aplinkybes kvalifikuotinas kaip nusižengimas, kuriuo šiurkščiai pažeista darbo tvarka.

Kai už tokį šiurkštų darbo pareigų pažeidimą atleistas iš darbo darbuotojas ginčija darbo sutarties nutraukimo teisėtumą teismine tvarka, darbdavys turi pateikti įrodymus (teisinius argumentus), pagrindžiančius nusižengimo kvalifikavimą šiurkščiu, o teismas, atsižvelgdamas į konkrečias bylos aplinkybes, kiekvienu atveju turi įvertinti, ar padarytą nusižengimą darbdavys pagrįstai kvalifikavo kaip šiurkštų²¹.

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, aiškindamas DK 235 str. padarė išvadą, kad nors, šios straipsnio 2 dalies 2 punkte ir yra nustatyta, jog šiurkščiu darbo pareigų pažeidimu gali

---

¹⁹ Ten pat, 235 str. 2 d. 2 p.

²⁰ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjų senato nutarimas Nr. 45 Dėl darbo kodekso normų, reglamentuojančių darbo sutarties nutraukimą pagal Darbo kodekso 136 straipsnio 3 dalies 1 ir 2 punktus, taikymo teismų praktikoje, Teismų praktika (2004 Nr. 21), 3 p.

²¹ LR Civilinio proceso kodeksas, Žin. (2002, Nr. 36-1340), 3 str. 7 p.

būti laikoma komerciniu paslapčių atkleidimas arba jų pranešimas konkuruojančiai įmonei, tačiau aptariamasis straipsnis nenumato, kad kiti su komercinėmis paslaptimis darbuotojo padaryti pažeidimai negali būti laikomi šiurkščiu darbo pareigų pažeidimu. Todėl Lietuvos Aukščiausiasis Teismas palaikė žemesnių instancijų teismų padarytas išvadas, kad pagal DK 235 str. 2 d. 11 p. šiurkščiu darbo pareigų pažeidimu gali būti laikomi ir su komercinėmis paslaptimis susiję darbuotojo padaryti nusižengimai, nenurodyti DK 235 str. 2 d. 2 p., kuriais šiurkščiai pažeidžiama darbo tvarka²². Minėtu konkrečiu atveju teismai nustatė, kad darbdavys darbuotojo veiksmus – didelio kiekio informacijos, kuri yra pripažinta komercine paslaptimi, išnešimą iš įmonės – pagrįstai kvalifikavo kaip šiurkštų darbo pareigų pažeidimą.

Apibendrinant Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktiką galima išskirti tokias patraukimo drausminėn atsakomybėn už komercinės paslapties atskleidimą ar pranešimą konkuruojančiai įmonei sąlygas:

- 1) drausminės nuobaudos skyrimo metu šalis turi sieti darbo santykiai;
- 2) duomenis darbdavys turi būti nusprendęs laikyti komercine paslaptimi;
- 3) aplinkybė, kad duomenys yra komercinė paslaptis bei jos saugojimo tvarka, turi būti išaiškinta darbuotojui;
- 4) darbuotojas turi būti koercinę paslaptį atskleidęs ar pranešęs konkuruojančiai įmonei arba padaro kitą šiurkštų darbo drausmė pažeidimą, susijusį su komercinėmis paslaptimis;
- 5) darbuotojui prieš skiriant drausminę nuobaudą turi būti sudaryta galimybė pasiaiškinti dėl įvykio;
- 6) atsakomybė galima tiek dėl tyčinių, tiek dėl neatsargių darbuotojo veiksmų.

Esant minėtų sąlygų visumai, darbdaviui nekyla jokių problemų pritaikyti drausminę atsakomybę.

Paslapties atskleidimas paprastai suprantamas kaip darbuotojo, kuriam paslaptis buvo patikėta arba žinoma dėl darbo, veikimas arba neveikimas, dėl kurio paslaptis tampa žinoma bent vienam asmeniui, neturinčiam teisės su ta paslaptimi susipažinti. Šis pažeidimas gali būti padaromas tiek tyčia, tiek ir dėl neatsargumo. Tačiau komercinės paslapties atkleidimas galimas tik tuomet, kai jos savininkas pripažinęs informaciją paslaptimi ir darbuotojas yra supažindintas su tokiu įmonėje pripažintų paslapčių sąrašu bei yra įsipareigojęs jų neatskleisti pašaliniams asmenims²³.

²² L. Karužienė p. AB „Lietuvos draudimas“, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (2005, Nr. 3K-3-532/2005).

²³ Ž. Minkauskaitė p. UAB „Omnitel“, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (2001, Nr. 3K-3-455/2001).

Paslapties pranešimas konkuruojančiai įmonei – tai atitinkamų duomenų perdavimas žodžiu, raštu, techninėmis priemonėmis, pateikiant susipažinti ir pan., taip pat tam tikrų daiktų perdavimas, persiuntimas, parodymas ir pan. Šis pažeidimas padaromas tyčiais veiksmais.

Komercinės paslapties sąvoka apibrėžta CK 1.116 straipsnio 1 dalyje. Technologinė paslaptis yra viena iš informacijos, sudarančios komercinę paslaptį rūšių. Kokia informacija yra konkretaus subjekto komercinė arba technologinė paslaptis, nustatoma pagal to subjekto (jo atitinkamo organo) sprendimus dėl atitinkamos informacijos pripažinimo tokia paslaptimi ir ėmimąsi priemonių išsaugoti jos slaptumą, bei pagal tai, ar įstatymai tokios informacijos nepriskiria prie viešos informacijos, kuri negali būti laikoma komercine arba technologine paslaptimi. Kad būtų pripažinta, jog darbuotojas, atskleisdamas komercinę arba technologinę paslaptį, padarė šiurkštų darbo pareigų pažeidimą būtina nustatyti, kad jis buvo supažindintas, kad atitinkama informacija yra pripažinta kaip komercinė arba technologinė paslaptis.

Konkuruojančios įmonės (konkurentai) yra ūkio subjektai, kurie toje pačioje atitinkamoje rinkoje susiduria arba gali susidurti su tarpusavio konkurencija²⁴.

Kaip matyti iš aptartų Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutarčių bei nutarimų, Lietuvoje yra susiklosčiusi pakankama teismų praktika, kuri leidžia identifikuoti ir tinkamai taikyti drausminę darbuotojų atsakomybę dėl darbdavio komercinių paslapčių atskleidimo.

2.3. Administracinė atsakomybė už neteisėtą komercinės paslapties įgijimą, atskleidimą ar kitokį panaudojimą

Lietuvos Respublikos administracinių tėsės pažeidimų kodeksas numato atsakomybę už neteisėtą banko paslapties atskleidimą, kuris yra baudžiamas bauda nuo dviejų tūkstančių litų iki dvidešimties tūkstančių litų²⁵.

Banko paslaptimi laikomi visi bankui žinomi duomenys ir informacija apie:

- 1) banko kliento turimas banke sąskaitas, lėšų likučius šiose sąskaitose, kliento vykdomas operacijas su jo sąskaitoje esančiomis lėšomis, sutarčių, pagal kurias klientui buvo atidarytos sąskaitos, sąlygas;

²⁴ LR Konkurencijos įstatymas, Žin. (1999, Nr. 30-856), 3 str. 9 d.

²⁵ LR Administracinių tėsės pažeidimų kodeksas, (oficialus tekstas su pakeitimais iki 2008 m. vasario mėn. 12 d.), Žin. (1985, Nr. 1-1), 172⁽⁷⁾ str.

- 2) banko kliento skolinius įsipareigojimus bankui, sutarčių, pagal kurias atsirado šie skoliniai įsipareigojimai, sąlygas;
- 3) kitas banko klientui suteiktas finansines paslaugas, sutarčių, pagal kurias teikiamos finansinės paslaugos, sąlygas;
- 4) banko kliento finansinę būklę ir turtą, veiklą, veiklos planus, skolinius įsipareigojimus kitiems asmenims ar sandorius su kitais asmenimis, kliento komercines (gamybines) ar profesines paslaptis.

Bankas, banko darbuotojai ir bet kurie kiti asmenys, kurie žino banko paslaptį sudarančią informaciją, privalo neribotą laiką neatskleisti tokios informacijos, išskyrus įstatymuose nustatytus atvejus²⁶.

Banko paslaptį sudaranti informacija gali būti atskleista tik banko klientui, su kuriuo yra susijusi banko paslaptį sudaranti informacija, arba jo rašytiniu prašymu, kuriame nurodyta, kam ir kokia informacija turi būti atskleista.

Be to, ATPK numatyta atsakomybė už informacijos apie privatizavimo objektą, laikomos konfidencialia informacija arba pramonine ar komercine paslaptimi, atskleidimą kitam asmeniui, kuriam susipažinimas su šia informacija nenumatytas valstybės ir savivaldybių turto privatizavimo procese. Toks pažeidimas užtraukia baudą privatizavimo institucijų pareigūnams, privatizavimo objektų valdytojams bei įmonės administracijos vadovams ir vyriausiesiems finansininkams (buhalteriams) nuo dviejų tūkstančių iki keturių tūkstančių litų su nušalinimu nuo darbo (pareigų) ar be nušalinimo²⁷.

Šis straipsnis taikomas specialiam subjektui, tai yra, tik privatizavimo institucijų pareigūnams, privatizavimo objektų valdytojams bei ūkio subjekto administracijos vadovams ir / ar vyriausiesiems finansininkams. Vadinasi, jei šią paslaptį atskleidžia bet kuris kitas asmuo, išskyrus minėtuosius, komercinės paslapties savininkas savo pažeistas teises gali ginti tik kitais būdais (civilinė, darbo ar baudžiamosios teisės), bet ne naudoti administracinę atsakomybę.

Kaip matyti iš nurodytų ATPK straipsnių turinio, administracinė atsakomybė komercinių paslapčių srityje gali atsirasti tik specifiniuose teisiniuose santykiuose – bankų veikloje ir valstybės bei savivaldybių turto privatizavimo srityje. Ši aplinkybė iš dalies paaiškina, kodėl administracinių bylų praktikos komercinių paslapčių srityje iš esmės nėra. Be to, kaip ir civilinės atsakomybės atveju, administracinę teisės pažeidimą įrodyti yra dar

---

²⁶ LR Bankų įstatymas, (oficialus tekstas su pakeitimais iki 2007 m. sausio mėn. 18 d.), Žin. (2004, Nr. 54-1832), 55 str.

²⁷ LR Administracinių teisės pažeidimų kodeksas, (oficialus tekstas su pakeitimais iki 2008 m. vasario mėn. 12 d.), Žin. (1985, Nr. 1-1), 215⁽¹⁾ str. 3 d.

sunkiau, kadangi administracinėse bylose laikomasi tokios pat įtariamo pažeidėjo nekaltumo prezumpcijos, kaip ir baudžiamosiose bylose²⁸.

Iš to darytina išvada, kad nors teisės aktai numato sąlygas administracinės atsakomybės kilti, tačiau praktikoje šios teisės normos dėl administracinės atsakomybės komercinių paslapčių srityje neveikia.

2.4. Baudžiamoji atsakomybė už neteisėtą komercinės paslapties įgijimą, atskleidimą ar kitokį panaudojimą

Lietuvos Respublikos baudžiamajame kodekse yra du straipsniai, tiesiogiai susiję su komercinėmis paslaptimis ir atsakomybę dėl jų neteisėto įgijimo ar atskleidimo.

Lietuvos Respublikos baudžiamajame kodekse įtvirtinta atsakomybė asmeniui, kuris neteisėtai įgijo komercine paslaptimi laikomą informaciją arba šią informaciją perdavė kitam asmeniui (komercinis šnipinėjimas)²⁹.

Komercinė paslaptis yra civilinių teisių objektas. Nuosavybė į komercinę paslaptį gali atsirasti asmeniui sukūrus komercinę paslaptį arba įgijus komercinę paslaptį ar teisę ją naudoti pagal įvairius sandorius, pavyzdžiui, komercinė paslaptis gali būti perduota naudoti kitam asmeniui pagal licencinę, frančizės ar kitą sutartį³⁰.

Įgijimas – asmens veiksmas, kuriuo asmuo gauna komercinę paslaptį. Tai gali būti jos sukūrimas, įgijimas sandorių pagrindu ar paimant komercinę paslaptį iš savininko kitokiu būdu.

Jeigu asmuo komercinę paslaptį įgyja prieš komercinės paslapties savininko valią, tai toks komercinės paslapties įgijimas laikytinas neteisėtu, ir už tokį veikimą gali būti taikoma baudžiamoji atsakomybė.

Komercinės paslapties perdavimas kitam asmeniui turėtų būti suprantamas kaip atitinkamų duomenų perdavimas žodžiu, raštu, techninėmis priemonėmis, pateikiant susipažinti ir pan., taip pat tam tikrų daiktų perdavimas, persiuntimas, parodymas ir pan. kitam asmeniui, neturinčiam teisės su ta paslaptimi susipažinti. Šis pažeidimas gali būti padaromas tik tyčiniaisiais veiksmais.

---

²⁸ A. L. p. *Panevėžio miesto VPK*, Lietuvos Vyriausiasis Administracinis Teismas (2006, Nr. N (62)-981/2006).

²⁹ LR Baudžiamasis kodeksas, (oficialus tekstas su pakeitimais iki 2008 m. sausio mėn. 18 d.), Žin. (2000, Nr. 89-2741), 210 str.

³⁰ Valentinas Mikelėnas ir kiti, *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras*, Pirmoji knyga, Bendrosios nuostatos (Vilnius: Justitia, 2001), p. 239.

Be komercinio šnipinėjimo Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas numato atsakomybę už komercinės paslapties atskleidimą³¹.

Baudžiamoji atsakomybė už neteisėtą komercinės paslapties atskleidimą gali kilti tik tais atvejais, kai komercine paslaptimi laikomą informaciją atskleidė asmuo, sužinojęs šią informaciją ryšium su tarnyba ar darbu tame ūkio subjekte ir jei atskleidus tokią neteisėtą informaciją, sudarančią komercinę paslaptį, buvo padaryta didelė turtinė žala nukentėjusiam asmeniui.

Vadinasi, baudžiamoji atsakomybė pagal BK 211 str. gali kilti tik esant abiem sąlygoms – kai asmuo, sužinojęs komercinę paslaptį ryšium su einama tarnyba ar darbu, neteisėtai pasinaudojo jam patikėtomis žiniomis ir sąmoningai pažeisdamas Lietuvos Respublikos įstatymus atskleidė komercinę paslaptį trečiajam suinteresuotam asmeniui ir neteisėtai atskleidus komercinę paslaptį, padaroma didelė turtinė žala nukentėjusiajam (komercinės paslapties savininkui ar asmeniui, kuriam ši paslaptis yra patikėta).

Baudžiamasis kodeksas nustato, kad didelė turtinė žala yra 150 MGL dydžio suma viršijanti žala³².

Baudžiamųjų bylų, susijusių su asmenų patraukimu baudžiamojon atsakomybėn, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas iki šiol nebuvo sprendęs, todėl teismų praktika šiais klausimais nėra suformuota.

Bylų nebuvimą lemia jau minėtos priežastys – komercinės paslapties neteisėtą įgijimą, atskleidimą ar perdavimą bei didelės žalos padarymą sunku įrodyti. Baudžiamosios atsakomybės atvejus tai yra dar sunkias, nes nusikaltimai, numatyti BK 210, 211 str. padaromi tyčia.

Lietuvoje pastebima baudžiamosios atsakomybės juridiniams asmenims išplėtimo tendencija. Pavyzdžiui, atsakomybė juridiniams asmenims neseniai įtvirtinta pagal BK 228, 231, 256 ir kitus straipsnius, tačiau komercinių paslapčių srityje baudžiamoji atsakomybė juridiniams asmenims yra netaikoma, nors, kaip minėta, paprastai juridiniai asmenys pelnosi iš tokių neteisėtų veikų.

Todėl svarstyтина galimybė pagal BK 210, 211 str. nustatyti baudžiamąją atsakomybę ir juridiniams asmenims. Tai sudarytų galimybę geriau ištirti komercinių paslapčių pažeidimus, kadangi tyrimą atlikinėtų ne nukentėjusieji, o ikiteisminio tyrimo institucijos, kurios turi nepalyginamai daugiau galimybių nusikalstamoms veikoms tirti.

---

³¹ LR Baudžiamasis kodeksas, (oficialus tekstas su pakeitimais iki 2008 m. sausio mėn. 18 d.), Žin. (2000, Nr. 89-2741), 211 str.

³² LR Baudžiamasis kodeksas, (oficialus tekstas su pakeitimais iki 2008 m. sausio mėn. 18 d.), Žin. (2000, Nr. 89-2741), 212 str.

3. ATSAKOMYBĖS NETAIKYMAS

Kaip minėta, komercinės paslapties objektų sąrašas nėra beribis. Lietuvos autoriai mini tokią informaciją, kuri negali būti komercine paslaptimi³³:

- 1) viešai prieinama informacija, kuri yra natūraliai viešai prieinama arba kurią priskirti komercinei paslaptčiai draudžia įstatymai;
- 2) informacija, prieštaraujanti visuomenės interesams ar geriems verslo papročiams. Pavyzdžiui, negalima drausti advokatui, įsidarbinusiam kitoje advokatų kontoroje, aptarnauti senus savo klientus, nes toks draudimas ribotų asmens laisvę pasirenkant savo gynėją – tai aiškiai prieštarautų visuomenės interesams; taip pat informacija apie neteisėtą susitarimą dėl konkurencijos ribojimo negali būti komercine paslaptimi, nes toks susitarimas prieštarauja geriems verslo papročiams. Asmens, atskleidusio tokį susitarimą negalima traukti atsakomybėn už neteisėtą komercinės paslapties atskleidimą.

Be to, užsienio šalių teismų praktika yra suformavusi tam tikras taisykles, kurios gali padėti nustatyti, kokia informacija nėra komercinė paslaptis³⁴:

- 1) kompanijos neturėtų galėti uždrausti naudoti savo komercinės paslapties aukštos kvalifikacijos ir ypač patyrusiems darbuotojams, kurie sukūrė tą komercinę paslaptį nes ši komercinė paslaptis yra tik darbuotojo sugebėjimų, patirties ir kūrybos išraiška. Ši taisyklė netaikoma, kai komercinę paslaptį kuria ne vienas, bet keli darbuotojai;
- 2) kai aukštos kvalifikacijos specializuotos veiklos specialistas pereina į kitą darbovietę dirbti analogiško darbo preziumuojama, kad jis darbui atlikti naudos savo turimas žinias ir įgūdžius, bet ne ankstesnio darbdavio komercinės paslaptis. Jei ypač specializuotos veiklos specialistui būtų uždrausta dirbti darbą, kurį jis išmano ir kuriam visą laiką ruošėsi, tai toks darbuotojas netenka teisės panaudoti savo išsilavinimo;

---

³³ Čaikovski A., “Balti tinklai – juodi pinigai”, *Justitia* (1999 Nr. 5-6), p. 34-35, 59-62.

³⁴ Spanner R.A., “Benefits Beyond Secrets: Letting employees depart with the benefits of their knowledge might yield greater predictability for employers in trade secret suits,” Autumn 1995, <<http://www.ipmag.com/span.html>> [2008-03-02].

- 3) tam tikrų veiksmų atlikimo nauda, tyrimo tikslų supratimas siekiant konkrečių rezultatų, žinios, kuris tyrimo būdas yra efektyviausias ir kaip išvengti galimų klaidų bei panaši ne iki galo aiški “informacija” atsiranda iš darbuotojo patyrimo ir nėra komercinė paslaptis: tokią informaciją žino kiekvienas “techninis” darbuotojas;
- 4) idėjos yra komercinės paslaptys tik tada, kada jų savininkui suteikia konkurencinį pranašumą, tai yra jos turi esamą ar potencialią vertę dėl to, kad jų nežino konkurentai. Jeigu visos idėjos būtų komercine paslaptimi, kompanijos stengtųsi išvystyti jų kuo daugiau ir naudoti prieš savo buvusius darbuotojus;
- 5) informacija, gauta iš ko nors kito, negali būti firmos komercine paslaptimi. Pavyzdžiui, klientų duomenų bazė gali būti komercinė paslaptis ir teikti kompanijai komercinį pranašumą. Tačiau informacija apie kiekvieną klientą atskirai negali būti komercinė paslaptis, nes visa ši informacija yra žinoma kitam asmeniui (klientui), kuris gali laisvai ją perduoti bet kam, ir tokia informacija nesukuria konkurencinio pranašumo.

Jeigu vis dėl to nustatoma, kad informacija atitinka komercinei paslapčiai keliamus reikalavimus, tada reikia atsakyti į antrą klausimą: ar komercinė paslaptis tikrai buvo įgyta neteisėtai? Tam reikia įrodyti įtariamo asmens žinojimą ar turėjimą žinoti, kad konkreti informacija yra svetima komercinė paslaptis ir jo siekimą tą informaciją gauti neteisėtais būdais. Šiuo atveju nuo atsakomybės yra atleidžiami³⁵:

- 1) asmenys, atskleidę visuomenės interesams prieštaraujančią komercinę paslaptį³⁶;
- 2) asmenys, savarankiškai ir teisėtai gavę informaciją, kuri yra svetima komercinė paslaptis;
- 3) sąžiningi komercinės paslapties įgijėjai.

Asmenys, atskleidę komercinę paslaptį gindami visuomenės interesus. Informacija, prieštaraujanti visuomenės interesams ir geriems verslo papročiams, negali būti komercinė paslaptis. Tačiau komercinės paslapties esmė tikrinama tik vykstant teismo procesui. Teismas, nustatęs informacijos prieštaravimus visuomenės interesams, turi atleisti nuo atsakomybės asmenį atskleidusį tokią informaciją. Galima ir tokia situacija, kai informacija, iš pradžių buvusi įprasta komercinė paslaptis, pasikeitus aplinkybėms gali tapti prieštaraujančia visuomenės interesams.

³⁵ Čaikovski A., “Balti tinklai – juodi pinigai”, *Justitia* (1999 Nr. 5-6), p. 34-35, 59-62.

³⁶ LR Civilinis kodeksas, Žin. (2000, Nr. 74-2262), 1.1 str. 3 d., 1.116 str. 4 d.

Asmenys, savarankiškai ir teisėtai gavę informaciją, kuri yra svetima komercinė paslaptis. Komercinės paslapties gavimas pasinaudojus teisėtomis priemonėmis neatitinka pagrobimo apibrėžimo. Šiai kategorijai priklauso, pavyzdžiui, atbulinės inžinerijos atvejis, kai kito asmens komercinė paslaptis sužinoma tiriant ir analizuojant viešai prieinamą informaciją, įskaitant rinkoje esamą produktą.

Sąžiningi komercinės paslapties įgijėjai, kurie nežinojo ir neturėjo žinoti, kad įgijimas yra neteisėtas. Pagal komercinės paslapties apibrėžimą žinojimas yra būtina sąlyga, kad asmenį būtų galima nubausti už svetimos paslapties panaudojimą. Jeigu įtariamasis įrodo, kad gaudamas svetimą komercinę paslaptį jis nežinojo ir neturėjo žinoti apie informacijos pobūdį, jo negalima kaltinti neteisėtu komercinės paslapties naudojimu.

IŠVADOS IR PASIŪLYMAI

1. Komercinės paslapties objektai gali būti labai įvairūs. Kokia kiekvieno konkretaus subjekto turima informacija yra komercinė, gali nuspręsti tik pats subjektas (jo atitinkamas organas), įvertinęs turimą informaciją, atsižvelgdamas į įstatymų reikalavimus.
2. Komercinių paslapčių srityje Lietuvos Respublikos teisės aktai sudaro pakankamas sąlygas civilinei, drausminei, administracinei ir baudžiamajai atsakomybei kilti, tačiau praktikoje sunku jas įrodyti.
3. Komercinės paslapties teisinės gynybos galimybės tikrinamos ne išankstine tvarka, bet tik kai pažeista ar ginčijama teisė į komercinę paslaptį ir reikia nustatyti, ar tokia teisė apskritai buvo
4. Civilinė atsakomybė – vienintelė atsakomybės rūšis, kuri gali būti taikoma juridiniams asmenims.
5. Drausminė atsakomybė – dažniausia taikoma atsakomybės forma komercinių paslapčių srityje.
6. Civilinė, administracinė ir baudžiamoji atsakomybė teismų praktikoje komercinių paslapčių srityje pasitaiko retai todėl, kad:
  - 6.1. komercinių paslapčių pažeidimo atvejų nėra daug; arba
  - 6.2. sunku įrodyti būtinąsias sąlygas, reikalingas atsakomybei kilti.
7. Lietuvos teisės aktai nenustato aiškių sąlygų, kada atsakomybė už komercinių paslapčių pažeidimus nebus taikoma.
8. Lietuvos įstatymų leidėjams siūlau:
  - 8.1. nustatyti aiškias sąlygas, kada atsakomybė už komercinių paslapčių pažeidimus nebus taikoma;
  - 8.2. nustatyti baudžiamąją atsakomybę ir juridiniams asmenims pagal Lietuvos Respublikos BK 210, 211 str.

SUMMARY

WHETHER LITHUANIAN LAWS CREATE SUFFICIENT CONDITIONS TO ARRAIGN PERSON FOR UNAUTHORIZED USE OF COMMERCIAL SECRET?

A term “Commercial secret” first appeared in Lithuanian laws in the Law on Competition since the 23rd of March, 1999, and meant technical, technological, commercial or organizational information belonging to the undertaking and not disclosed publicly, the confidentiality of which is protected by the undertaking, except for information that cannot be considered a commercial secret under the laws of the Republic of Lithuania.

However more precise definitions is used in new Lithuanian civil code since the 1st of July, 2001, according to which information shall be considered to be a commercial (industrial) secret if a real or potential commercial value thereof manifests itself in what is not known to third persons and cannot be freely accessible because of the reasonable efforts of the owner of such information, or of any other person entrusted with that information by the owner, to preserve its confidentiality. The information that cannot be considered commercial (industrial) secret shall be determined by laws.

So according to the definition information must have three basic characteristics in order it could be qualified as commercial secret:

- 1) Information must be not disclosed publicly;
- 2) Reasonable efforts of the owner of such information to preserve its confidentiality;
- 3) Commercial value of information.

Lithuanian laws establish civil, disciplinary, administrative, and criminal liability for unauthorized use of commercial secret. Every kind of liability has its own conditions.

Civil liability is a pecuniary obligation one party of which shall have the right to claim for compensation of damages (damage) or demand payment of the penalty (fine, interest), and the other party shall be bound to make compensation for damages (damage) arising therefrom, or pay the penalty (fine, interest).

There are four conditions for civil liability:

- 1) Civil liability shall arise from non-performance of a duty established by laws or a contract (unlawful refrainment from acting), or from performance of actions that are prohibited by laws or a contract (unlawful acting), or from violation of the general duty to behave with care. It may be established by laws that a person shall be bound to compensate damage he has not caused himself but is responsible for the actions of another person who inflicted the damage (indirect civil liability).
- 2) Only those damages can be compensable which are related to actions (acting or refrainment from acting) giving rise to civil liability of the debtor in such a manner that the damages, taking into account their nature and that of the civil liability, can be imputed to the debtor as a result of his actions (acting or refrainment from acting).
- 3) Civil liability shall arise only upon the existence of the fault of the obligated person, except in the cases established by laws or a contract when civil liability arises without fault. The fault of a debtor shall be presumed, except in the cases established by laws.
- 4) Damage shall include the amount of the loss or damage of property sustained by a person and the expenses incurred (direct damages) as well as the incomes of which he has been deprived, i.e. the incomes he would have received if unlawful actions had not been committed. Damage expressed in monetary terms shall constitute damages.

Civil liability is the only one that can be used against juridical persons.

According to Lithuanian Labor Code an employer shall be entitled to terminate an employment contract without giving an employee prior notice thereof when the employee commits one gross breach of duties.

One of gross breach of work duties shall be disclosure of state, professional, commercial or technological secrets or communicating them to a rival enterprise.

Besides disciplinary liability applies in any other breach of work duties concerning commercial secrets if the breach could be evaluated as gross breach of work procedure.

Lithuanian Code of Administrative Violations establishes administrative liability in a narrow scope of relations. There are two articles with administrative liability:

- 1) Disclosure of secret of a bank which is accounts held in the bank by the bank's client, the balance of funds in these accounts, the client's operations performed with the funds in his account, the terms of the

contracts on the opening of the accounts by the client; liabilities of the bank's client to the bank and terms of the contracts wherefrom these liabilities have arisen; other financial services provided to the bank's client and terms of the contracts on the provision of the financial services; the financial situation and assets of the bank's client, activities, operating plan, liabilities to third parties or transactions concluded with the third parties, commercial (industrial) or professional secrecy of the client.

2) Disclosure of commercial secret concerning privatization object.

According to Lithuanian Criminal Code could be convicted for:

- 1) Misappropriation of trade secrets;
- 2) Illegal disclosure of trade secrets.

There are no clear conditions in Lithuanian laws when liability for commercial secrets should not apply.

Only in Civil code it is stated that a person who discloses a commercial (industrial) secret may be released from liability if he proves that the disclosure of that secret is justified by the interests of public safety.

In conclusion we can say that Lithuanian laws create sufficient conditions to arraign person for unauthorized use of commercial secret however only disciplinary liability is used quite often in practice. Civil, administrative, and criminal liability are used rarely because it is hard to prove all the necessary liability conditions.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

1. A. L. p. *Panevėžio miesto VPK*, Lietuvos Vyriausiasis Administracinis Teismas (2006, Nr. N (62)- 981/2006).
2. Čaikovski A., “Balti tinklai – juodi pinigai”, *Justitia* (1999 Nr. 5-6), p. 34-35, 59-62.
3. G.Z. p. AB “*Parex bankas*”, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (2006, Nr. 3K-3-499/2006).
4. Halligan R.M., *The Economic Espionage Act Of 1996: The Theft Of Trade Secrets Is Now A Federal Crime* (1996-1997); <<http://my.execpc.com/~mhalign/crime.html>> [2008-05-02].
5. Karužienė L. p. AB “*Lietuvos draudimas*”, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (2005, Nr. 3K-3-532/2005).
6. Leskauskas B. ir kt. p. *Bylinskienė S.*, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (2002, Nr. 3K-3-614/2002).
7. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjų senato nutarimas Nr. 45 Dėl darbo kodekso normų, reglamentuojančių darbo sutarties nutraukimą pagal Darbo kodekso 136 straipsnio 3 dalies 1 ir 2 punktus, taikymo teismų praktikoje, *Teismų praktika* (2004 Nr. 21).
8. LR Administracinių teisės pažeidimų kodeksas, (oficialus tekstas su pakeitimais iki 2008 m. vasario mėn. 12 d.), *Žin.* (1985, Nr. 1-1).
9. LR Akcinių bendrovių įstatymas, (oficialus tekstas su pakeitimais iki 2007 m. sausio mėn. 12 d.), *Žin.* (2000, Nr. 64-1914).
10. LR Bankų įstatymas, (oficialus tekstas su pakeitimais iki 2007 m. sausio mėn. 18 d.), *Žin.* (2004, Nr. 54-1832).
11. LR Baudžiamasis kodeksas, (oficialus tekstas su pakeitimais iki 2008 m. sausio mėn. 18 d.), *Žin.* (2000, Nr. 89-2741).
12. LR Civilinis kodeksas, *Žin.* (2000, Nr. 74-2262).
13. LR Civilinio proceso kodeksas, *Žin.* (2002, Nr. 36-1340).
14. LR Darbo kodeksas, *Žin.* (2002, Nr. 64-2569).
15. LR Konkurencijos įstatymas, *Žin.* (1999, Nr. 30-856).
16. Mikelėnas V. ir kiti, *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras*, Pirmoji knyga, Bendrosios nuostatos (Vilnius: Justitia, 2001).

17. Mikelėnas V. ir kiti, *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras*, Šeštoji knyga, Prievolių teisė (I) (Vilnius: Justitia, 2003).
18. *Minkauskaitė Ž. p. UAB "Omnitel"*, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (2001, Nr. 3K-3-455/2001).
19. Spanner R.A., "Benefits Beyond Secrets: Letting employees depart with the benefits of their knowledge might yield greater predictability for employers in trade secret suits," Autumn 1995, <<http://www.ipmag.com/span.html>> [2008-03-02].
20. Ušpalienė R. *Komercinė paslaptis ir jos sauga* (Vilnius: Lietuvos informacijos institutas, 1997).